

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemana za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrate po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani v Frana Kolmana hiši, „Gledališka stolba“.

Upravništvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Delavska kriza v Parizu.

×. Skoraj v istem času, ko sta se na Dunaji dogodila umora policajev in drzoviti ropi in ko je vsled teh zločinov anarhističnih elementov mej delavci vlada za Dunaj in okolici izdala znane izjemne naredbe, vršila se je v francoskem parlamentu živahna debata o delavskem vprašanju, katera se je končala z nekako nezaupnico proti sedanjemu francoskemu ministerstvu. Kajti vzlic ugovoru ministerskega predsednika Julesa Ferry-a bil je z 254 proti 246 glasovom vzprejet predlog znanega radikalnega poslanca Clemenceau-a, ki je nasvetoval, da se izbere komisija 44 poslancev, ki ima preiskati uzroke delavske krize v Parizu in propada kmetškega stanu na deželi.

Po nemško-francoske vojski se je ves svet in po pravici čudil, da Francoska ni samo v kratkem času doma popravila škode po vojski, ampak da je pred določenim rokom plačala Nemčiji neizmerno vojskino odškodnino pet tisoč milijonov frankov. K temu vspehu pripomogla je se ve da v prvi vrsti delavnost, štedljivost in obrtnijska spretnost francoskega naroda, pa ravno toliko rodovitna zemlja in dobre letine. Milijarde, Nemcem plačane, so spet nazaj na Francosko romale za umetne in fabriške francoske izdelke. Francoskemu blagu so tudi v druge države pot gladile trgovinske pogodbe, sklenene na podlagi proste trgovine.

No, tako zvaní manchesterski sistem, ki je toli na korist Francozom in Angležem, je zapustila Rusija, zapirajoč z visoko carino svoje meje proti tujemu blagu; njej je sledila Nemčija in konečno še tudi Avstrija, pa ne s tako izdatnimi carinskimi tarifi na obrtnijske pridelke, kakor Rusija in Severna Amerika. Francoska je kmalu čutila hude nasledke nove carinske politike drugih držav. Francoski fabrikati vsled finega okusa izdelovalcev in móde, katera se vsemu svetu iz Pariza narekuje, vzlic visoke carini najdejo res še povsod kupcev, pa ne v tako obilnej meri in pri navadnih izdelkih francoski proizvodi ne morejo več konkurirati z domačimi. In še druga nesreča je zadela Francosko — filoxera vastatrix, ki je že za več milijard narodnega premoženja uničila.

V dobi cvetoče trgovine in vsled rastočega števila tujcev, ki vsako leto obiskujejo francosko glavno mesto, širil se je Pariz na vse strani in kot gobe so rastle nove hiše, hoteli in palače iz zemlje. Kakor na Dunaji pred krahom ustanovila so se v Parizu mnoga stavbena društva in v poslednjih letih našlo je ob času zidanja 120.000 zidarjev delo v Parizu. A število stanovalcev in tujcev ni se v jednakej meri množilo in zdaj stoji več tisoč zlasti dražjih stanovanj praznih. Stavbena društva morajo tedaj odnehati z delom in 100.000 delavcev ne bo imelo zaslúška in kruha. Pa tudi mnoge fabrike so prisiljene zmanjšati število svojih delavcev, ker za izdelke ne najdejo dovolj kupcev.

Ker se ob jednem s kmetov vedno pogosteje oglašajo pritožbe o rastočih na kmetijskih posestvih uknjiženih doigih in o materijelnem propadu kmetškega stanu, začne tudi na Francoskem socialno vprašanje trkati na vrata vlade in parlamenta, če prav še ne tako silno, kakor na Nemškem in v nekaterih fabriških okrajih na Avstrijskem.

Z ozirom na te prikazni je poslanec Langlois vprašal ministerskega predsednika, ali mu je kaj znanega o delavski krizi v Parizu in kaj misli vlada storiti, da pomaga delavcem. Vsled te interpelacije vnela se je obsirna debata v narodni skupščini in se ni samo poudarjalo delavsko, ampak od znanega katoliškega poslanca grofa de Mun tudi agrarno vprašanje.

Ministerski predsednik, podoben svojim kolegom, recimo v Berlinu ali na Dunaji, nič ni vesel bil interpelacije in je radovednemu interpellantu do pičice dokazal, da je delavska kriza le v njegovi fantaziji, da o njej noben človek v Parizu ničesar ne ve in da g. interpellant le namerava s svojim neopravičenim vprašanjem delavce hujskati. Pa zdaj so se vtikali drugi poslanci: Clemenceau, de Mun, Perin itd. in nasprotno dokazali ne samo, da je velika beda mej delavci v Parizu, temveč tudi na deželi in da kriza preti celo kmetškemu stanu. Ministerski predsednik sicer še jedenkrat odgovarja, pa večina zbora, doslej njemu udana, ni se upala preko predloga o napravi enquete preiti na dnevni red in na veliko začudenje skupščine same dobil je Clemenceau-jev nasvet večino. Vlada ni odstopila, ker

ni stavila vprašanja zaupanja, vsakako pa je ostala v jednom najimenitnejših vprašanj v manjšini in to je za vsako vlado hud udarec.

Nas pa ne zanima toliko izid debate in glasovanja, kakor uzori in nasveti k rešenju socialnega vprašanja iz ust vlade in raznih govornikov, zlasti, kar je rekel sedanji načelnik francoske vlade Jules Ferry.

Ministerski predsednik meni, da ojkonomiške krize pridejo vsled prevelike špekulacije in da se ne dá zabraniti. V Parizu se je preveč zidalo in tu bo res ostalo več tisoč delavcev brez dela; tedaj bi se smelo k večjemu od krize v Parizu govoriti. (Grof de Mun kliče: In kmetijska kriza?) Minister nadaljuje: Mi kmetijske krize tako malo tajimo, kakor nezgode, katera je zadela nekatere industrije. (Iz početka g. minister nikjer ni videl krize, zdaj pa najedenkrat pozna nezgode za mnoge industrije in za kmetijstvo.) Pa stvar ni tako huda, ker niti zastavnice ne kažejo večjega prometa, niti imajo uradi za javno dobrodelnost več opraviti. Trpi le potratna (luxus) industrija, izdelovanje pohištva in ponarejenega lišpa vsled nemške in avstrijske konkurence in zidarstvo. Bilanca o uvažanju in izvažanju pa kaže 1200 milijonov frankov Francoskej na dobro. Zida se zdaj privatno res manj, zato pa država in mesto Pariz pri javnih stavbah dajeta dela 24.000 delavcem in sploh se bo l. 1884 za 172 milijonov frankov nov h stavb zidalo.

Na vprašanje, kako zabraniti krizo, odgovarja Jules Ferry: Vse, kar se more zahtevati, je, da se iz zakonodajstva odpravi, kar bi utegnilo zabraniti osobno svobodo in inicijativo; zahtevati, da vlada socialno vprašanje rešuje, je utopija. Vsa Evropa se bavi s tem vprašanjem, a nagla rešitev je nemogoča; resnična rešitev pa je v osobni inicijativi, katero mora vlada podpirati. Vlada mora dovoliti svobodo, pa ne le svobodo dela, ampak vse dopolnilne svobode, da se delavci smejo shajati, združevati, zadruge ustanovljati itd. V dvajsetih letih bomo videli, kaj se je s temi svobodami doseglo. Država družega ne more storiti, ponavlja konečno Jules Ferry, nego, da daje svobodo, da razvija pouk in da osobno inicijativo nadzoruje in ojači.

LISTEK.

Knez Serebrjani.

(Ruski spisal grof A. K. Tolstoj, poslovenil I. P.)

Uvod.

Povest, katero podajemo tukaj čitateljem, nema namena toliko popisovati kake dogodke, kakor predstavljati občni značaj cele dobe, in pokazati mišljenje, verovanje, nprav in stopinjo izobraženosti ruskega občinstva v drugej polovici XVI. veka.

Pisatelj se je strogo držal zgodovine v njenih občnih potezah, ne pa tako v raznih podrobnostih, katere nemale toliko zgodovinske važnosti. Tako je mej drugim premestil v 1565. leto, da se povest bolje veže, smrtno kazen Vjazemskega in obeh Basmanovih, ki se je v istini izvršila še le v 1570. letu. Ta izmišljeni anakronizem se jedva očitati more, ako se pomisli, da mnogobrojne smrtne kazni, sledeče za padom Silvestra in Adaševa, nemale nikakega upliva na splošni tok dogodkov, če tudi označujejo osobni značaj Ivana.

Opisujoč grožnje tega časa, ostajal je pisatelj nižje zgodovine. Iz spoštovanja do umetnosti in nprav-

stvenega čuvstva čitateljev pokrtil jih je s senco, in pokazal jih, kolikor mogoče v daljavi. Vender mora priznavati, da mu je pri čitanju virov večkrat pala knjiga iz rok, in je večkrat vrgel proč pero nejevoljen, ne toliko zaradi misli, da je mogel biti Ivan IV., kolikor zato, da je moglo biti tako občinstvo, ki ga je mirno gledalo. To težko čuvstvo oviralo je neogibno potrebno objektivnost v vsakem epičnem delu, in to je bilo uzrok, da je roman, začel pred desetimi leti, še le letos dovršen.

H konci mora povedati pisatelj, da se je toliko bolj strogo držal istine in natančnosti pri opisanju značajev in vsega, kar se tiče narodnega življenja in starinoslovja, kolikor manj je na to gledal pri manj važnih zgodovinskih dogodkih.

1863

I. Poglavlje.

Opričniki.

Sedem tisoč tri in sedemdesetega leta od stvarjenja sveta ali 1565. leta po današnji štetvi, dne 23. junija potoval je proti vasi Medvedovki, ležečej kakih trideset vrst od Moskve, mlad bojar Nikita Romanovič Seberjani.

Za njim jezdila je tolpa borcev in hlapcev.

Knez je bival celih pet let v Litvi. Poslal ga je bil car Ivan Vasiljevič h kralju Žigimontu pod-

pisat mir za mnogo let po bivšej vojni. Pa tedaj ni car pravega izbral. V istini je Nikita Romanovič tako potegoval se za koristi svoje domovine, da bi bil kdo mislil, da ni treba želeti boljsega posrednika, pa Serebrjani ni bil rojen za taka dogovarjanja. Zametujoč prekanjenosti diplomatske znanosti, hotel je naravnost dognati stvar, in ni dopuščal nikakih zavijač v veliko jezo tajnikov, ki so bili z njim. Kraljevi svetniki so že bili voljni odjenjati, pa hitro so porabili knežvo priproščino in zaupnost, zvedeli od njega naše slabe strani, ter povečšali svoja zahtevanja. Tega on ni mogel strpeti, v polnem zboru udaril je s pestjo po mizi, raztrgal gotovo pismo, pripravljeno za podpis. „Vi z vašim kraljem ste vsi sleparji in hinavci! Jaz govorim z vami odkritosrčno, vi pa vedno preišljujete, kako bi me prekanili! kako bi me preslepili!“ Ta goreč in nagel postopek razrušil je na jeden hip ves uspeh prejšnjih dogovorov, in Serebrjani ne bil bi odšel carjevi jezi, ko ne bi bilo prišlo k njegovej sreči še isti dan povelje, ne sklepati miru, a z nova objaviti vojno. Z veseljem odpotoval je Serebrjani iz Vilne, zamenivši baržunasto obleko z bleščečim oklepom, in pripravljen je bil biti Litovce, kjer si bodi. On je že prej pokazal, da je spretnejši na vojnem, ka-

In s takim programom se upa Jules Ferry rešiti socijalno vprašanje? Neomejena osebna svoboda, ali ne pomeni boj vseh zoper vse? Darwinova teorija ad absurdum peljana? Povratak v prvotne predkulturne čase človeštva, ko je pravica bila — jačja sila? Po tej teoriji sme si posamičnik vse blago svetu nakopičiti, ako je le dovolj premeten, da ne pride z zakonom v konflikt, in dovolj kamnena srca, da ga ne ganejo solze in obup od njega uničenega človeka. Tak razvoj človeštvu si mi ne moremo misliti. Če prav so socialistične teorije od skupnega imetka itd. gledé na sedanje človeško mišljenje utopične in neizpeljive — izjema je le ruski „mir,“ — vendar se bo moralo na to delati, da se slabši ne izreče na milost in nemilost jačjim, in da osebna svoboda v boji za obstanek ni neomejena v pridobitvenih in osvobodilnih, imetka in sredstev, s katerimi bi se na tisoče stradajočih preživelo.

Doktrinarni liberalizem, plod židovske premenosti, ki mami človeka z lepimi frazami o osebni svobodi, odgaja le surovo sebičnost in nikdar ne bode rešil socijalnega vprašanja. Vzplamtil pač bode strasti delujoče mase proti posedujočim in zakrivil z-nova take pojave krvavega upora, kakeršen je Pariz že večkrat videl v svojem obzidju.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 11. februvarja.

„Nar. Listom“ se poroča, da vlada ne misli razpustiti **državnega zbora**, ker zato nima nikakršnega povoda. Vladi ugaja onemoglost sedanjega parlamenta, ker se da voditi od nje kakor ona hoče. — Ali je pa to koristno za avstrijske narode je drugo vprašanje.

V seji, ki jo je imel odsek za pretresovanje **izjemnih naredb** v soboto, obravnaval je prvi del teh naredb, kateri se tiče sistiranja ustave, v včerajšnji seji se je pa rešil še drugi del teh naredb, ki se tiče sistiranja porotnih sodišč. Obeh seji so se tudi udeležili ministra grof Taaffe in baron Pražak, ter policijski predsednik Krčizka. — „Nar. Listom“ se poroča iz Dunaja, da bode obravnava v teh zadevah v zbornici tajna, ter se bodo samo ustno poročalo. Pa tajnost bi bila samo umetna, ko bi vlada ali pa odsek hotel kaj podrobnejšega o tej stvari poročati zbornici, kar bi ne bilo za javnost, ker se pa kaj takega ne namerava, kakor slišimo, imela bi biti obravnava javna. Ali morabit se boje kakih škandalov s strani galerije, kakeršni so bili konci jezikovne debate. Ustno poročanje bi pa nasprotovalo zborničnemu redu, ker to zadevo zbornica ni proglasila za nujno. Sicer je pa vse mogoče, saj smo nekje drugje videli, kako lahko se prezirajo take določbe. Eksekutivni komitet desnice se pa še ni posvetoval o tem, ali naj bode obravnava javna ali tajna, in kako naj se poroča. Pa verojetno je, da bode tu povsod želja vlade merodajna.

Vlada neki misli razpustiti **Praško** kupčijsko zbornico, in razpisati volitve po novem volilnem redu. Razpor mej vlado in nemško zbornično večino nastal je zaradi novega volilnega reda, kateremu se Nemci protivijo, in razpisa tajniške službe. Nemška večina je sklenila, da naj se ne zahteva pri razpisu znanje obeh deželnih jezikov, ampak, da naj se novi tajniki samo zaveže, da se v dveh letih priučijo češčini, vlada je pa za zaukazala, da se pri razpisu zahteva znanje obeh jezikov, kakor je češka manjšina v zbornici predlagala. Po naših mislih je tudi to popolnem pravično, ker pri nas na Slovenskem dovolj bradko skušamo, kako počasi se uradniki uče

kor na diplomatičnem polji, in širila se je njegova slava mej ruskimi in litovskimi ljudmi.

Kneževa vnanost strinjala se je z njegovim pravom. Odlični potezi njegovega bolj prijetnega, kakor lepega obraza bili sti zvestoba in odkritosrčnost. V njegovih temnosivih, s črnimi trepalnicami obdanih oči, čital je opazovalec nenavadno, nerazumljivo in nekako neprosto voljno odločnost, ki mu ni dopuščala premišljevat i niti jeden trenutek pri delu. Neravne, obokane obrvi in poševne gube mej njimi kazale so nako nerednost in nedoslednost v mislih. Majhna določna izboklena usta izraževala so odkritosrčnost, trden in neupogljiv značaj, njegov smehljiv pa — neposijeno, skoraj otročje dobrodušje in navnost, tako da bi ga kdo imel za omejenega, ko bi plemenitost, ki je odsevala iz vsake njegove poteze, ne kazala, da on vselej doseže s srcem, kar ne more objasniti z umom. Občni utis govoril je zanj in vzbujal prepričanje, da se sme slednji brez skrbi zanašati nanj v vseh slučajih, ki zahtevajo odločnosti in zatajevanja samega sebe, da pa premišljevanje in pre-ojjevanje prestopkov ni njegova stvar.

Serebrjani imel je pet in dvajset let. Bil je

slovenščine. Šestnajst celih let, od kar so razglašeni ustavni zakoni, ki zahtevajo enakopravnost obeh deželnih jezikov, se neso mogli naši uradniki prisvojiti toliko slovenščine, da bi slovenske vloge slovenski reševali, kako naj bi se pa tajnik praške zbornice v dveh letih naučil češčine! Po novem volilnem redu bode imela praška kupčijska zbornica 48 članov. Ker je ta volilni red pravičnejši in naravnost sestavljen, nego je bil stari, zadobe brez dvojbe Čehi večino, in s tem 4 poslance za deželni zbor.

Hrvatski ban, ki zdaj biva na Dunaj imel je v soboto jedno uro dolg pogovor z ministrom vnanjih poslov grofom Kalnokyjem, potem se je pa podal v skupno finančno ministerstvo. Z Zagreba se poroča, da se ban iz Dunaja vrne čez Budimpešto v Zagreb, kjer ga pričakujejo v četrtek.

V soboto je umrl grof Cziraky, tavernik in podpredsednik **ogerske** gosposke zbornice. On je bil jeden glavnih vodij ogerske konservativne stranke, je privabil največ avstrijskih kavalirjev v zbornico pri obravnavi o mešanih zakonih. Ogerska konservativna stranka zgubila je mnogo ž njim, najbrž zdaj ne bode nikdar dosegla take veljave, kakeršna bi bila lahko, ko bi bil on živ.

Vnanje države.

Ruski poslanik v Parizu knez Orlov bode baje kmalu prestavljen iz Pariza v Berlin. Orlov je jako priljubljen v Berolinskih krogih, in ruska vlada hoče s tem ustreči Nemčiji, da ga pri nemškem dvoru nastavi za poslanika, in tako še bolj utrdi dobre razmere mej Nemčijo in Rusijo. — Ruska vlada misli narediti zakon o uravnavi delavskih plač, da tako odverne socijalne nevarnosti. — Poljski listi poročajo, da bode najbrž odpoklican general Gurko, in se bode imenoval za Poljsko drugi generalni gubernator. Vlada ga je bila na to mesto poslala največ zaradi njegovih vojaških zmožnostij. Zdaj so se pa razmere tako premenile, da Rusija na Poljskem potrebuje bolj dobrega administratorja, nego dobrega vojaka. — Komisija, ki se je posvetovala o reformah policije pod predsedništvom generala Orševskega, pomočnika ministra notranjih del, končala je svoje delo, in rezultat svojega delovanja objavila v zapisniku. Pritožuje se, da je policija demoralizovana in podkupljiva, da bolj gleda na lasten dobiček, nego na državno korist.

Angleške vladi ve z obljubami, da hoče poslati vojne pomoči v Suakim, ni posrečilo pomiriti javno mnenje. Vidi se povsod premalo priprav, in zato se ne verjame vladnim obljubam. „Times“ jako hudo napadajo zaradi tega vlado. Sploh vsi angleški časopisi zahtevajo, da Anglija energično posegne v sudanske zadeve. Ako Gladstone ne popusti sedanje povsotijive politike, se bode težko obdržal na vladnem krmilu.

Kakor se poroča iz Suakima **egiptovske** vladi prosil je poveljnik v Sinkatu brzojavno pomoči, ker je tamošnja posadka v veliki stiski. Morala bode glada poginiti, ako od katere strani ne pride pomoč. Prodreti iz mesta pa tudi ni mogoče, ker bi mnogoštevilni sovražniki potem gotovo vse poklali. Iz Suakima pa tja mi moč poslati pomoči, ker se vojaki odpovedujejo pokorščini. — Egiptovka vlada je sklenila v Suakim odposlati nekatere angleške častnike, da iz tamošnjih zamorskih vojakov sestavijo batalijon, kakih 600 mož broječ, ki bode vzajemno z angleškimi pomorskimi vojniki imel braniti to mesto kar je naloga angleškega generala Hewetta, kateremu je dana tam vrhovna vojaška in civilna oblast.

Kakor se poroča iz Kajire je Gordon še živ in je na potu po suhem mej Korosko in Abu-Hamedom. Kakor se sodi priti mora danes ali jutri v Abu-Hamed. Zanesljivih poročil v njem pa ni pričakovati, dokler ne pride v Berber. Kupci, ki so prišli v Korosko poročajo, da so ga srečali štiri dni hoda od Koroska.

srednje velikosti, širokih pleč in tenek čez pas. Njegovi gosti rudeči lasje bili so svitlejši, kakor njegov zagoreli obraz, in bili so pravo nasprotje njegovim temnim obrvim in črnim trepalnicam. Njegova brada bila je kratka in repka in temnejša kakor lasje.

Bil je jasen poleten dan, pa knezu se je po petletnem bivanju v Ltvii zdel še svitlejši. Zdelo se mu je, da iz polj in gozdov diše Rusija.

Brez hinavščine in zvijače ljubil je Nikita Romanovič mladega Ivana. Trduo je držal svojo prisego, in nič ni omajalo njegove udanosti do carja. Dasi je njegovo srce že davno hrepenelo po domovini, pa, ko bi mu bilo prišlo povelje vrniti se v Litvo, ne da bi videl Moskvo in sorodnike, brez godrnjanja bil bi obrnil konja in s prejšnjo gorečnostjo podal se v nove bitve. Sicer pa ni samo on tako mislil. Vsi Rusi ljubili so Ivana iz celega srca. Kazalo se je, da je z njegovim pravičnim vladanjem nastopil za Rusijo nov zlati vek, in menihi, pregledavši letopise, neso našli nobenega carja podobnega Ivanu.

(Dalje prih.)

Dopisi.

Iz Orehka 9. februvarja. [Izv. dop.] Po prizadevanji nekaterih narodno-zavednih mož, se je ustanovilo tukaj toli zaželjeno bralno društvo. Prvi občni zbor, ki je bil 3. t. m. izvolil se jednoglasno g. Ed. Dolenc-a, veleposestnika predsednikom in njegovega brata g. Vil. Dolenc-a njega namestnikom. Gosp. Ed. Dolencu, znanemu narodnjaku, se imamo sploh zahvaliti, da je bilo mogoče osnovati bralno društvo, kajti on nam je brezplačno prepustil dve sobi in tudi prvo potrebno opravilo. Slava mu! Tukajšnje ljudstvo je zelo uneto za društvo in za branje sploh. Treba je tedaj le dobrega voditelja in ni se nam treba bati, da bi društvo zaspalo. In smelo trdim, dokler imamo takega predsednika, kakor je gosp. Ed. Dolenc, se nam za obstanek društva ni bati!

K mlademu društvu je pristopilo že precejšnje število udov, kar kaže, da je bila vstanovitev društva v naši vasi prava potreba. Od vseh pa, ki še k novemu društvu neso pristopili, in jim je mar za narodni napredek in omiko, pričakujemo, da postanejo kmalu udje našega društva. Pa tudi okoličane vabimo, naj naše novorojeno društvo z obilnim ustopom podpirajo. Podpirajmo drug drugemu v izoliki in omiki naroda!

Od Savinje 8. februvarja. [Izv. dop.] Cenjeni vaš list poročal je o svojem času, kako tam nekje blizu kranjsko-štajerske meje postopajo nekateri v okrajnem zastopu sedeči narodnjaki s tem, da protežirajo čisto nemškega, slovenščine popolnem nezmožnega uradnika samo zato, ker je v redbinskej zvezi z gospodom, pred katerim se — sodeč po neomahljivej udanosti nekaterih pseudonarodnjakov — uklanjajo brezpogojno tisti, ki proti lastnemu prepričanju in proti volji večine okrajnih zastopnikov zagovarjajo našemu narodnemu programu protivna in pogubonosa načela. Rečeno je že, da so samo nekateri in sicer jako neznatna manjšina, ki stoji na strani mogočnega pokrovitelja, in ako je vaš dopisnik o svojem času izrazil upanje, da se bodo našli možje, ki bodo imeli pogum tudi proti volji g. načelnika zagovarjati pravice slovenskega ljudstva, se ni motil, kajti kakor se čuje, je nekoliko njih predložilo pismeni predlog, tikajoč se slovenskega uradovanja, načelništvu, kjer sedaj leži in čaka svoje osode.

Vsak odkritosrčen rodoljub, kateremu narodnost ni prazna fraza ali sredstvo — da upotrebim najmilejši izraz — do separatističnih ukan, mora odobravati postopanje za dejansko ravnopravnost vnetih mož, samo pri gospodu, od katerega bi se kaj takega najmenj nadejali, ne najdejo milosti; kajti bil je baje jako zlovoljen, ko je predlog prejel.

Jaz, ki poznam g. načelnika že dolgo vrsto let, ubijal sem se in mučil, da bi rešil to čudno uganko, in to tem bolj, ker spadam mej njegove osebne čestilce, ali zaman, celo njegovo postopanje je ali nagajivost ali pa — — —

Tudi tega ne umejem, kako more on protiviti se opravičenim zahtevam gg. okrajnih zastopnikov s tem, da kljubuje in neče razpisati redne plenarne skupščine, ki bi imela bti že v teku preteklega meseca, držeč se menda prislovice: „Zeit gewonnen, Alles gewonnen“. No, v tem slučaju se menda to pravilo ne bode obneslo.

Pa pustimo to, upajoč, da se s časom pojmi zjasnijo, naj se njegov nemški ljubljenec v osenčji njegovega pokroviteljstva prav dobro počuti do snidenja pri Filipih, ter govorimo rajši resno besedo z gg. okrajnimi zastopniki. — Ne dajte se torej slepiti in motiti, da bi od svojega prepričanja tudi samo za las odjenjali, terjajte to, kar nam po božjej in človeškej postavi gre, z vso enerzijo in pokažite, da nese samo mrtvo orodje v rokah nekaterih gospodov. Učite se od naših nasprotnikov, kateri povsod, kjer se jim posreči pridobiti še tako neznatno pozicijo, izbacnejo pri prvi priloznosti naš materni jezik iz urada, ne gledé na to, kaj poreče ljudstvo. Pri tem pa ne pozabite, da s tem, ako sankcionirate postopanje pokrovitelja, vzgojili si boste na lastnih prsih kato, katera bo pri prvi količkaj za nasprotno stranko ugodnej priliki obrnila svoje žrelo proti vam!

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

(Daje.)

Vodja g. Ribard Dolenc z veseljem pozdravlja po g. deželnem glavarju grofu Thurnu naznanjeno

enketo, želi pa, da bi se sklicali razen zastopnikov deželne vlade, deželnega odbora in glavnega odbora kmetijske družbe, tudi še drugi veščaki z dežele. Ni dvomiti, da bodo vsi pozvani faktorji izbrali prave moze strokovnjake, a vendar morebiti nobeden njih ne bode dobro poznal raznovrstnih lokalnih razmer. Mnogo se je že nasvetovalo in odobrilo po takih enketah ter odkrilo nedostatke, posebno kar se tiče plemenske živine. Poslali so na Notranjsko že dvojno pleme, ki ni bilo za rabo, plemo, za katero nemajo Notranjci piče, zaradi tega ni bilo niti za kupca, niti za mleko. Zaradi tega naj se pokličejo v enketo iz vseh krajev le kmetijski strokovnjaki, potem bodo imela posvetovanja kaj uspeha, drugače pa bodo sklepi jednostranski kakor so bili doslej. Podružnice naj se pozovejo, da volijo jednega ali več strokovnjakov v enketo, gotovo bodo prave moze odposlale.

Gospod Zelen želi, da se pokličejo le živinorejci v enketo, čemur pa ugovarja vodja g. Dolenec, v enketo sme priti vsak v kmetijstvu izobrazjen mož. Prvi predlog g. Zelena se vzprejme.

Ko se prične razgovor v drugem predlogu g. Zelena, opomni dr. Poklukar, da ako se tako nadaljuje, postal bode zbor nesklepčen in vendar je še obravnavati nekaj predlogov podružnic. Vsi predlogi g. Zelena naj se izročijo centralnemu odboru, kateri jih bode razmotraval in potem o njih poročal deželni enketi. Predlog dr. Poklukarja obvelja.

Odbornik g. Robič poroča nadalje o predlogu kmetijskih podružnic.

Mokronoška podružnica nasvetuje: Naj se v povzdigo živinoreje vpletje za Kranjsko jednaka postava, kakor velja že za Štajersko in Moravsko. Gospod Robič opomni, da po izjavah gosp. deželnega glavarja grofa Thurna, razgovor v tem nasvetu pač lahko odpade, kar se zgodi.

Metliška podružnica nasvetuje:

1. Naj centralni odbor kmetijske družbe periskrbi družbenikom dobrih, zanesljivih semen po nizki ceni.

Poročevalec g. Robič opomni, da kmetijska družba ne more imeti zaloge za semena, pač pa bode priporočala podružnicam v ta namen zanesljive firme, kadar jo ta ali ona podružnica zato vpraša.

2. Ljudskim šolam naj razpošlje centralni odbor kmetijske družbe žlabtnih cepičev raznovrstnega sadja brezplačno.

Gosp. Robič poroča, da se bode to zgodilo, kadar se oglase, ljudske šole, seveda le v toliki meri, kolikor je cepičev na razpolaganje.

Zbor odobri potem vse nasvete centralnega odbora o predlogih kmetijskih podružnic po poročilu g. Robiča. (Konec prih.)

Domače stvari.

— (K obedu) pri deželnem predsedniku baron Winklerji danes popoldne bilo je povabljenih 24 osob, me njimi podžupan g. Fortuna, kanoniki: Zimejca, Urbas, dr. Gogola, dr. pl. Pauker-Glanfeld, Jeran, deželni poslanec dr. vitez Bleiweis-Trsteniški, profesor Marn, deželne sodnije svetovalec Ludovik Raunihar i. dr.

— (Minister poljedelstva) imenoval je g. E. Kramar-ja potovalnim učiteljem kmetijstva za Primorsko s sedežem pri c. kr. namestništvu v Trstu.

— (Umrli) je 8. t. m. na Dunaji baron Eduard Bach, čegar smrt nas v toliko zanima, ker je bil pokojnik od 8. novembra 1865 do 18. aprila 1867 deželni načelnik, oziroma namestnik, v Kranjski, pozneje pa v Trstu in Primorskem.

— („Mir“) piše, da tudi Korošci z obzorniškimi nadzornikom nekim pl. Rothornom neso zadovoljni, ker ne zna slovenski in bode s slovenskimi delavci mogel govoriti in občevati le po tolmači.

— („Škrata“) izšla je včeraj oziroma danes 3. številka. Vsebina je dobro osoljena, podobe pa prav prikladne.

— (Prošnja.) Telovadno društvo „Sokol“ želi kupiti I. in II. del po Matici Slovenski izdane knjige „Nauk o telovadbi“. Ponudbe vzprejema društveni tajnik gosp. M. Armič v Narodni Tiskarni.

— (Z Notranjskega) se nam piše, naj Čitalnicam in bralnim društvom naznanimo, da so tombole pri veseljah prepovedane in da po Notranjskem že financarji zaradi tega okolu letajo. — Kolikor nam znano, treba le tombolo pravočasno objaviti finančni oblasti, potem nihče, niti financarji ničesar ne morejo.

— (Turgenjevljevi slavnosti,) ki so jo osnula slovanska akademična društva na Dunaji pretekli petek zvečer, se nam piše, da je bila jako lepa in sijajna. V dvorani slavnostne „Gartenbau-gesellschaft“ jo bilo zbrana ljudstva na stotine, največ se ve da, vnetega dijaštva slovanskega. Prišlo je tudi mnogo državnih poslancev. Akademija je bila v vseh točkah izborna in dovršena. Z burno pohvalo so bili umetniki obsuti, tako gospica Bianca-Bianchi, Broulik, oba z dvorne opere, a tudi pianistinja gospa Stépáov. „Slovansko pevsko društvo“, katero jako vrlo vodi gospod Al. Buchta, sme tudi ta pot ponosno biti na svojo dičnost, na svoje uspehe; zlasti slavnostno himno, katere prelepe besede smo nedavno v našem listu priobčili, peli so dovršeno in vse hvale vredno. Za koncertom je prišel živahen komers, pri katerem so sicer bili govori prepovedani, a so se zato popevale slovanske narodne pesni s tem večjo navdušenostjo, spremljane od dobrega orkestra. Mnogo je tudi prispelo brzozavnih pozdravov. — Natančneje poročila o tej, slovansko dijaštvo na Dunaji odlikujoči slavnosti, še pričakujemo.

— („Slovanska Beseda“ na Dunaji,) središče družbenega življenja na Dunaji bivajočih Slovanov, je v preteklem letu štela 291 članov. Dohodkov je imela 5150 goldinarjev. Društvena knjižnica, ki kaže vrednosti 1000 gold., je obsegala 2255 del; Čitalnica je razpolagala 43 časopisov. Devetero predavanj, ki jih je društvo tekom leta priredilo, je bilo obiskano jako dobro. Poleg tega je napravilo 8 izletov, 3 koncerte, 4 pevske in muzikalne večere in 7 plesnih zabav.

— (Mlada leta. Našaj deci napisal Josip Gradačan. V Ljubljani. Ob pisčevih troških natisnili J. Blaznika nasledniki 1884.) To je našega slovstva najnovejši proizvod. Kakor je razvidno iz napisov raznim poglavjem: Prihod kraljice. — Na domačem holcni in na visokej gori. — Na senu. — Pod smreko. — Ulmik. — Doma. — Na potu. — Vrh hruškovega drevesa. — Kako se jazbecu kuri. — Kako je človeku pri srci, kadar prvič dihurja sreča. — Prosee. — Otroci in ptice — je v tej knjižici nabranih nekoliko prav ljubko in s pravim občutkom načrtanih slik iz idilčnega življenja na kmetih, vzlasti iz prevesele otroške dobe. Te slike kažejo precej talenta, dobrega opazovatelja in slikarja „en detail“, ki si je ohranil živo čut za naravno lepoto in blago srce za našo deco. Tisk je prav ličen, papir dober, jezik lep in gladek, le par izrazov n. pr. „konj firku“ naj bi se premenilo. Mladini in prijateljem mladine bodi prav srčno priporočena ta nežna knjižica, ki stane samo 20 kr. in se dobiva pri bukvozezi Bonati na Pojanski cesti št. 10. Po pošti prejmana stane 2 kr. več. Kdor si naroči 10 iztisov, mu ni treba plačati poštnine, za 20 izvodov dasta se dva za vrhovnja.

— (Vabilo) k veselici, katero priredi „Nabrežinska Čitalnica“ v prostorih g. Grudna dne 17. februarja t. l. — Spored: 1. Prvosednikov pozdrav. 2. And. Hajdrin: „Jadransko morje“, možki zbor. 3. „Knezov sin“, deklamacija. 4. Kam. Mašek: „Pri zibelih“, četverospev. 5. „Muteč“, veseloigra v 1 dejanju. 6. Gj. Eisenhut: „Na straži“, možki zbor. 7. Ples. — Pričetek ob 7. uri zvečer. — Ustopenina k besedi 20 novičev; k plesu 1 gl. — Pri plesu, kakor mej besedo svira izvrsten češki kvintet pod osobnim vodstvom g. Peinelta. — K obilnej udeležbi uljudno vabi veselilni odbor.

— (Popravek.) V 32. številki (od petka) našega lista bi moral zadnji stavek v polemiki proti Šuklje-ju stati tako-le: „Da se to v smislu slovenskega programa in državne ravnopravnosti obravnavati ne more, je jasno!“ Beseda „odobravati“ je pa stavcu in korektorju ušla, kar zelo moti.

Telegrami „Slovenskemu Narodu“:

Dunaj 11. februarja. Odsek o izjemnih naredbah konča je posvetovanje. Večina odseka predlaga, da se prva naredba vlade z ozirom na to, da je v zakonu utemeljena in in ker je vlada dala izjavo, da se bode ta naredba upotrebljala le za udušenje anarhističnih izgrediv, ter po doseženem smotru takoj déla ob veljavo, pripozna kot opravičena. Naredba, da se ustavijo porotna sodišča, vzame se na znanje.

London 11. februarja. „Daily News“ poročajo: Na Kandiji bruhnla je ustaja. Porta odposlala je tjakaj 5000 mož.

Kajira 11. februarja. Gordon dospel je 8. t. m. v Abuhamed brez ovire. Prihoda v Berber pred 12. februarjem ni pričakovati. Govori se, da se je posrečilo Sinkat preskrbeti z živežem.

Razne vesti.

* (Tisočletnica) ustanovljenja ogerske države obhajala se bode po predlogu v ta namen izvoljene komisije 1. 1894.

* (V Rusiji) pripravlja se nova ekspedicija v polarne kraje. Na čelu je dr. medicine Bunge. Vlada nakazala je v ta namen za i. 1884 10.000 za l. 1885 pa 5000 rubljev.

* (Ruski Kurjer) poroča, da so inženirji pri zadnjem raziskavanji v Altajskem gorovji našli velikanske sklade litija (Lithium), da ga bode dovolj na stotine let. Ta dragocena kovina se ne nahaja nikjer drugje na svetu.

* (Srečen natak.) Neka osemindvajsetletna angleška miss, katera ima 7 milijonov mark premoženja in stanuje v enem največjih hotelov v Milanu se je, kakor poročajo laški listi, zaljubila v jednoindvajsetletnega natakarja, čegar oče je ubogorokodelec in živi blizu Turina. Gospica se hoče poročiti z njim. Mati njena z začetka ni hotela nič vedeti o tem; ker je pa gospica polnoletna, se je pa udala, ko ni mogla zavirati, in podala se je v Milan, da spozna svojega bodočega zeta.

Narodno-gospodarske stvari.

Koliko nekatere krave raznih plemen molzejo.

Naši kmetje redijo govejo živino posebno krave ali zaradi mleka za domače potrebe, ali zaradi mesa, ali zaradi vprege in slednjič tudi in sicer ne najmanj zaradi gnoja v vinograde, na njive in senožeti. Vendar pa je dobavljanje mleka in vseh mlečnih izdelkov kakor putra, masla in raznih sirskih sort ona stran reje goveje živine, na katero se pri naših kmetih še vse premalo porajta, ona je studenec, iz katerega bi po naših krajih se še dalo marsikateri dohodek za naše kmete dobiti, ko bi se gledalo, da se mleko, mlečni izdelki v bližnja mesta spečavajo.

Res je, da marsikatega kmeta odstraši od reje goveje živine nizka cena volov, krav in teet. Ali mleko ima vedno svojo ceno in umno mlekarstvo ima svojo dobiček obetajočo prihodnost. Zato mora pameten kmetovalec ravno na to betvo gospodarstva vso svojo pozornost obratati. Da se pa iz mlekarstva tudi toliko dobička in zasluzka, pridobi kolikor ga je pri danih razmerah največ mogoče, mora kmet pa tudi gledati, da si priskrbi krave, katere so dobre mlekarice. Seveda se morajo pa potem take živali tudi primerno krmiti in postreči.

Večja ali manjša mlečnost raznih krav je deloma ali lastnostij raznih govejih plemen zavisna. Kakor je znano je veliko plemen goveje živine, izmed katerih nekatera zopet boljše krave mlekarice dajejo, kakor pa druga plemena. Takim plemenom so tedaj po pravici nadeli ime „mlečna plemena.“ Plemenska lastnost je mlečnost še le postala, ko so se za rejo le take krave izbirati in puščati začele, katere so se po posebno obilni mlečnosti odlikovale in da so se take dobre mlekarice že od mladih nog namenu primerno redile in postregle. Drzé se tega načela so živinorejci dosegli, da je obilna mlečnost tega ali onega plemena potem postala plemenska lastnost tako rekoč glavni značaj ravno tega plemena.

Gotovo bode tedaj naše čitatelje zanimalo tu izvedeti, koliko mleka krave raznih plemen v določenem času dajejo. Določeni čas je tu leto dnij:

Holandska krava je dala v 1 letu	3000 litrov
Oldenburžanka	2800 "
Krava švicarskega plemena	2600 "
Welsertalska	2990 "
Montavanska	2990 "
Breitenburžanka	2990 "
Ayrshire-krava	2900 "
Anglerka	2400 "
Simmentalska	2300 "
Shortkorn (Durham)	2200 "
Miesbachska	2200 "
Krava iz Švabskega Limpurga	2100 "
Pongavska	2000 "
Muricodolska	1900 "
Ausbach-Triesdorfska	1900 "
Ogrska sivka	800 "

Leta 1856 so na Saksonskem mleko od raznih krav merili in so našli te-le mere:

Poprek je dala 1 krava od 55 krav	holandskega plemena	3169 litrov
	Od 58 Oldenburžank 1 krava	3309 "
	Od 300 Algajskih krav 1 krava	3098 "
	Od 28 domačih krav 1 krava	2749 "

Da si je tudi obilna mlečnost plemenska lastnost, pa zopet iz tega ne smemo sklepati, da bi bile vse krave jednega in istega plemena jednako dobre mlekarice. Nahajajo se namreč v vsakem plemenu boljše in slabše mlekarice. Pri tako imenovanih mlečnih plemenih se nahajajo navadno dobre mlekarice, mej tem ko druga plemena le izjemoma dobre mlekarice porajajo. Po pravici so torej postavili načelo in pravilo, da je obilna mlečnost v prvi vrsti zavisna od pojediustva, t. j. od posebnih

